

Синдбад-мореплавець: Третя подорож (арабська казка)

Автор Невідомий

– Вже давно повернувся я з другої своєї мандрівки і жив добре та весело, радіючи своєму добробуту. Та через якийсь час знову скортіло мені помандрувати в неznані краї, і душа моя зну́дгувалася за купецькою справою – за торгівлею.

Отож накупив я товарів, спакував їх, як годиться в дорогу, і поїхав до Басри. Там вийшов на берег і побачив великий корабель, а на ньому – чималий гурт купців та мандрівників, привітних та приятних. Я теж сів на корабель, і ми попливли від моря до моря, від острова до острова, від порту до порту. І скрізь, де бували, ми виходили на берег, продавали й купували, а потім веселились і розважались.

Та якось, коли пливли ми серед ревучих хвиль, капітан раптом наказав згорнути вітрила, кинути якір, а тоді почав рвати бороду, роздирати на собі одяг і голосно кричати.

– О капітане, що сталося? – спитали ми його.

І він відповів:

– Знайте, о мирні мандрівники, що вітер нас подужав, і зла доля прибила нас до острова-гори, де живуть волохаті люди, подібні до мавп, і жоден з тих, хто припливав, назад не вернувся. Серце мені віщує, що всі ми загинемо!

Не встиг іще капітан скінчити своєї мови, як ми побачили волохатих людей-мавп. Їх було багато, мов сарани. Вони кинулись до корабля і видерлися на нього. Ми боялись, що вони розграбують наші товари і що коли ми вб'ємо, вдаримо або проженемо хоча б одну з них, мавпи повбивають усіх нас, – бо дуже їх багато (адже кількісна перевага сильніша за хоробрість). Ці волохаті – дуже гидкі на вигляд: вони вкриті волоссям, наче чорною повстю. У них жовті очі й чорні обличчя; на зріст вони куці – всього чотири долоні заввишки. І ніхто не розуміє їхньої мови й нічого про них не знає. Людей вони уникають.

Волохаті мавпи почепилися на линви, почали гризти їх і геть усі обірвали, і корабель нахилився на один бік і причалив до гори.

Мавпи вигнали всіх купців та мандрівників на берег, а самі забрали корабель з усіма товарами й попливли хтозна-куди, а нас покинули на березі.

Ми залишилися самі.

Підживившись плодами, овочами, напившись води з джерела, ми стали розглядатися довкола і побачили вдалині високу будівлю. Ми рушили до неї. То був величезний палац з товстими колонами і міцними стінами. Брама з чорного дерева була відчинена. Ми ввійшли в неї і побачили просторе подвір'я, в яке виходило багато дверей. Посередині стояла велика лава, біля неї висіли над жаровнями рожна і всяке кухонне начиння, а на землі купами лежали кістки.

Ми посідали на лаву і, зморені, послули й спали аж до заходу сонця. Прокинулись ми від того, що земля під нами задвигтіла, а навколо розлігся гуркіт. Розплющивши очі, ми побачили, що з палацу на подвір'я вийшов чорний велет, схожий на страховисько. Єдине його око було як жарина, зуби – як кабанячі ікла, рот – як колодязь, губи – як у верблюда, нігті – як кігті у лева, а вуха звішувалися аж до плечей.

Побачивши таке страховисько, ми попадали на землю, знетямлені з жаху.

А чорний велет сів на лаву, та за хвилину підвівся й підійшов до нас. Він схопив мене за руку, підняв із землі й заходився мацати й крутити на всі боки.

Обмацавши мене, наче різник вівцю, й побачивши, що я худий та кощавий, велет випустив мене й схопив одного з моїх товаришів. Обмацавши його, теж випустив.

Так він усіх нас обмацував і крутив, аж поки дійшов до капітана. Наш капітан був тілистий і дужий, при силі й при здоров'ї. Отож чорний велет схопив його, потім жбурнув на землю, поставив на нього ногу й зламав йому карк. А тоді розклав багаття, взяв рожен, настромив капітана на нього й повісив рожен над вогнем.

Цей страховидний велет був людоджером! Усі ми потерпили від страху.

А людоджер, повечерявши капітаном, кинув кістки безталанника на землю, впав на лаву й заснув.

Він спав до ранку, а прокинувшись, пішов у свій палац, не глянувши в наш бік.

– О, краще б ми втопилися в морі, краще б з'їли нас волохаті мавпи! – заривавши, вигукнули ми. – А тепер куди дінешся?! Людоджер засмажить нас і з'їсть! Яка страшна смерть чигає на нас! І немає порятунку!..

Потім ми вирішили все ж таки пошукати якоїсь схованки. Ми обійшли весь острів, але марно – сховатися не було де. І ввечері ми повернулись назад до палацу.

Через якийсь час земля задвигтіла, і знову з'явився чорний велет. Підійшовши до нас, почав він нас крутити й обмацувати, аж поки вибрав одного. Він схопив бідолаху і зробив з ним те саме, що вчора з капітаном. А тоді заснув на лаві й хропів усю ніч.

Коли настав день, людоджер підвівся й пішов, а ми залишилися. І знову стали тужити-побиватися:

– Краще вже кинутись у море і втопитись, ніж бути підсмаженими на рожені! Горе нам, горе!

Нарешті хтось із нас мовив:

– Треба вдатися до якихось хитроців і вбити це страховисько!

– Послухайте, – обізвався я, – якщо ми надумали його вбити, то треба спершу перенести на берег оці колоди та дрова й змайструвати корабель. Як уб'ємо людоджера, сядемо на корабель і попливемо, куди нам треба. Врятуємось – так врятуємось; потонемо – так потонемо. Краще вже поринути на дно, ніж бути підсмаженим на вогнищі... Отака моя думка, о друзі!

– Мудрі твої слова! – сказали мої товариші.

Домовившись про все, ми почали діяти.

Ми притягли колоди на берег і змайстрували корабель. Потім повантажили на нього їжу – плоди, яких нарвали на деревах, – і повернулись в палац.

Коли настав вечір, земля знову задвигтіла і з'явився людоджер. Почав він нас по черзі перевертати та обмацувати вибрав одного, підсмажив і з'їв, лишивши самі кісточки. Потім ліг на лаву й заснув, і хропіння його скидалося на гуркіт грому.

Ми прокинулися рано-вранці, взяли рожно і поклали його на вогонь. Невдовзі рожно розжарилося до червоного. Підкравшись до людоджера, ми приклали рожно до його ока і всі разом налягли на нього. Людоджер закричав страшним криком, і серця наші стиснулись від жаху.

Осліплий людоджер схопився з лави й заметався по подвір'ю. Ми розбіглися хто куди. А людоджерові кортіло знайти бодай одного з нас і розправитися з ним. Він бігав, і ревів, а ми тікали від нього. По недовгій часі ми геть знемоглися, а людоджерові наче прибуло сили – він гасав як несамовитий. Здавалося, він зараз нас схопить.

Ми вже втратили надію на порятунок – аж коли людоджер намацавши браму, вибіг з подвір'я. Земля двигтіла від його нестямних зойків.

Отже чорний велет вийшов із палацу (а ми – за ним слідом) і кудись побіг, але незабаром повернувся з жінкою, ще більшою й страхітливішою за нього. І коли ми їх побачили, руки й ноги в нас потерпли від жаху.

Людоджерка вгледіла нас і, схопивши за руку людоджера, побігла в наш бік. А ми, гнані страхом, помчали на берег, відв'язали корабель, зіштовхнули його в море і вмить пострибали на палубу.

Людоджер і людоджерка стали жбурляти в нас уламками скель. І майже всі мої товариші загинули від ударів, і живими лишилися тільки я та двоє купців.

Потім корабель наш пристав до берега, ми зійшли на сушу й подалися куди дивилися очі. Минув день, настала ніч. Ми трохи поспали, тоді знову рушили. Зненацька шлях нам заступив величезний дракон. Кинувшись до одного з нас, він проковтнув його спершу до плечей, а за мить – усього. Після цього дракон пішов своєю дорогою, а ми, перелякані й змилені, почали оплакувати нашого товариша. І сказали ми:

– Дивна річ: смерть кожного із наших супутників жахливіша за кожну попередню. Ми раділи, що врятувались від людоджерів, але радість виявилася передчасною. Хіба порятує нас хтось від цього страшного дракона?

Ми блукали по острову, їли плоди, пили воду з річок і джерел. Знову настав вечір. Побачивши високе дерево, ми вилізли на нього. Товариш мій заснув, а я видерся на самісінький вершечок і сидів там, не склепляючи очей.

Коли запала ніч, знову прийшов дракон і, роззирнувшись на всі боки, рушив до дерева, на якому ми сиділи, і поліз на нього. Він дерся вище й вище, аж поки добрався до мого товариша, який сидів нижче. Обвившись навколо дерева, дракон проковтнув його до плечей, а за мить – усього. І все це я бачив на власні очі!..

Після цього страшний дракон зліз із дерева і кудись подався, а я просидів на дереві до ранку, а тоді зліз напівмертвий від жаху. Я хотів був кинутись у море, аби позбавитись земного життя, проте не зміг цього зробити, бо дуже не хотілося мені вмирати. Я взяв шматок дерева, плаский та широкий, і прив'язав собі до ніг, другий

шматок прив'язав до лівого боку, а третій – до правого. Ще одну деревину я прилаштував до живота і ще однією – довгою та широкою – накрив голову. Потім я ліг на землю.

Коли настала ніч, знову прийшов дракон, підступився до мене зовсім близько і хотів був проковтнути, але не зміг: шматки дерева заважали йому.

Дракон то віддалявся від мене, то повертався, але щоразу, як він намагався мене проковтнути, шматки дерева, якими я обв'язався, не давали цього зробити. Він товкся біля мене до самого світанку, аж поки зійшло сонце, а тоді подався, розлючений, геть, а я відв'язав од себе всі шматки дерева і руки в мене тремтіли від пережитого страху, а серце калатало. Я почувався так, ніби побував серед мертвих.

Підвівшись із землі, я став бродити по острову і, коли вийшов на берег, кинув погляд на море й побачив удалині корабель, що гойдався на хвилях. Я схопив велику гілку, почав вимахувати нею й голосно кричати, і моряки помітили мене й сказали:

– Підпливімо до берега! Може, та людина потребує допомоги!

І вони підпливли до острова й зійшли на берег і взяли мене на корабель. Купці, які були там, почали розпитувати, що зі мною сталося, і я розповів їм усе від початку до кінця. Купці дивом дивувалися, а потім дали мені попоїсти, і я їв, поки наївся. Коли ж мені дали напиться холодної свіжої води, серце моє ожило, душа спочила, і я зовсім заспокоївся.

І потім купці подарували мені одяг.

Корабель плив собі й плив, вітер був ходовий, і за кілька днів ми підійшли до острова ас-Салахіта, і капітан звелів зупинитися там. Усі купці і мандрівники зійшли на берег і винесли свої товари, щоб продавати й купувати, а капітан мовив до мене:

– Вислухай мене, чужоземцю! Ти розповів нам, яких тобі довелося зазнати мук і страждань. Мені жаль тебе, і я хочу допомогти тобі добратися до рідного краю.

– Дякую, – відповів я, – моє життя належить тобі.

– Знай, – провадив капітан, – що на нашому кораблі плив купець, якого ми загубили по дорозі, і ми не знаємо, живий він чи помер, бо немає від нього жодної звістки. Я хочу дати тобі його товари, щоб ти торгував ними на цьому острові, а я тобі заплачу за це. Те, що залишиться від продажу, ми заберемо з собою, а повернувшись до міста Багдада, спитаємо, де живе рідня купця, що пропав безвісті, й віддамо їй рештки товарів та вторговані гроші. То як, підеш на берег торгувати?

– Зроблю все, як ти скажеш, о милосердний і справедливий капітане, – відповів я.

Він звелів носіям та матросам знести товари на острів і віддати мені, і тоді корабельний писар спитав його:

– О капітане, які це мішки виносять матроси та носії на берег і на чие ім'я їх записувати?

– Запиши їх на ім'я Синдбада-мореплавця, який плив із нами й пропав по дорозі безвісті, – відповів капітан. – Ми хочемо, щоб цей чужоземець продав їх і приніс нам уторговані гроші. Він одержить платню, а те, що залишиться від товарів, ми повеземо до Багдада й віддамо купцевим родичам.

- Мудра твоя мова, капітане - вигукнув писар.

І коли я почув капітанові слова, мені раптом сяйнула думка:

"Присягаюсь аллахом, це ж я - Синдбад-мореплавець! Це ж мене лишили самого на острові під час минулої мандрівки!"

Проте я набрався терпцю і лише тоді, коли купці зійшли на берег, прийшов до капітана й сказав:

- О капітане, чи знаєш ти, хто був власник отих товарів, що їх ти дав мені для продажу?

- Я не знаю, який вій був на вдачу, але мені відомо, що то був купець із Багдада на ймення Синдбад-мореплавець, - відповів капітан. - Ми пристали до одного острова, біля якого потонуло кілька наших людей, і він теж пропав серед інших, і ми досі не маємо про нього ні чутки, ні вістки.

І тоді я вигукнув:

- О чесний капітане, це ж я і є Синдбад-мореплавець! Я не потонув, хоч і зійшов з усіма на берег, коли ти пристав до острова. В мене було трохи харчу, і я сів попоїсти на березі, але потім мене здолав сон, а коли я прокинувся, то не побачив нашого корабля і жодного з матросів та мандрівників. У цих мішках - мої товари!

Почувши мої слова, купці й моряки зібралися навколо мене, і одні з них йняли мені віри, а інші - ні. Та раптом один із купців мовив:

- Вислухайте мене, люди! Я вже розповідав дивовижну історію про те, як ми добували алмази в алмазній долині. Я говорив, що коли ми кидали шматки м'яса в ту долину, я теж кинув свій шматок, але орел приніс разом із м'ясом якогось чоловіка, що причепився до м'яса. Тоді ви мені не повірили й назвали брехуном!

- Авжеж, - підтакнули купці й матроси, - ти розповідав якось про це, і ми тоді не повірили.

- Ось чоловік, який причепився тоді до м'яса! - вигукнув купець, - Це він подарував мені алмазні камінці, яких не знайдеш більше ніде на світі, це він дав мені більше алмазів, аніж можна підняти на шматку м'яса. Я взяв його з собою, і ми добулися до міста Басри, а тоді він попрощався з нами й вирушив до Багдада, а ми повернулися до своїх міст. Це той самий чоловік, і він говорив, що звати його Синдбад-мореплавець і розповідав, як корабель поплив, залишивши його на острові. Тож усі ці товари належать йому; правдивість його слів - очевидна!

Почувши купцеву мову, капітан підвівся й, підійшовши ближче якийсь час вдивлявся в моє обличчя, - а потім спитав:

- Які саме товари лежать у цих мішках?

Я розповів капітанові про свої товари, а потім нагадав йому про обладку, в яку ми з ним зайшли під час моєї другої подорожі, і він переконався, що я справді Синдбад-мореплавець, і обняв мене, і побажав мені миру, і привітав з порятунком.

Я вигідно продав товари і мав від того продажу чималий зиск. Я дуже зрадів і привітав себе з удачею і з тим, що багатство повернулося до мене.

Ми пливли від острова до острова, поки досягли Індії, де також продавали й

купували, і я бачив там стільки див, що годі їх злічити: рибу в подібі корови, морську тварину, схожу на осла, і птахів, які виходять з морських глибин і виводять пташенят на поверхні води, ніколи не ступаючи на землю.

Плавання наше тривало. Вітер був ходовий, море тихе, і ми щасливо прибули в Басру. Я прожив там кілька днів, а тоді поїхав у славне місто Багдад і подався у свій квартал і привітав родичів, друзів та приятелів. Я радів, що врятувався й повернувся в рідне місто, і роздавав милостиню, і дарував гроші та одяг вдовам та сиротам, і збирав друзів, і проводив час у бенкетах та розвагах. І я забув про все, що зі мною трапилось, про страхіття й труднощі, яких натерпівся в дорозі, бо нажив у цій мандрівці таке багатство, що не злічити й не сказати.

Завтра я розповім тобі про четверту подорож, ще дивовижнішу за попередні.

Потім Синдбад-мореплавець звелів, як і раніше, дати Синдбадові-сухопутцю сто золотих і наказав розставити столи. Після вечері всі розійшлися по домівках, і носій теж пішов своїм шляхом, дивуючися з того, що почув від Синдбада-мореплавця.

Ніч він провів у своїй оселі, а коли настав день і засяяло сонце, подався до Синдбада-мореплавця. Зайшов до нього в дім, і господар привітав його, радісно зустрів і посадовив поряд із собою. А коли прийшли друзі й приятелі, звелів подати щедре частування. Всі попоїли й розвеселилися, а тоді Синдбад-мореплавець почав свою розповідь.